

# تورک یوردی

تورک ادبیاقلری مرکز هیئت طر فندره نشر اولنور .

جلد ۴

نموز ۱۹۲۶

نومرو ۱۹

اسکی سرمد ر مزده ادبی مہیات

## طمشوارلی غازی عاشق حسن

خصوصی کتب خانہ مزده « طمشوارلی الحاج نعیم الدین » افندینک ۱۱۵۷  
تاریخندہ « حدیقه الشہدا » نامیلہ یازدینی چوق قیمتی بر اثر واردہ . عائله سی  
اعباریلہ سرحد خلقندن وروم ایلی غازی لرندن اولان مؤلف، عثمانلی ایمپراطور-  
لغنک اون ایکنجی عصرده روم ایلیده معروض قالدینی فلا کتاردن ، تورک  
خلقنک دشمن استیلاسنہ قارشی کوستردیکی قهرمانلقلردن، سلطانلغک واستانبول  
رجانلک لا قیدی سندن چوق جانلی وچوق صمیمی بر صورتده بحث ایدہر .  
روم ایلی سرحد لر مزک او عصرلرده ناصل قهرمانلق وفدا کارلق صحنہ لرینہ معکس  
اولدینغی آکلامق ایچون بو اثردن دہا کوزل بر مأخذ اولاماز . او مہیج  
وداستانی واقعہ لری آکلاتیرکن، مؤلفک قوللاندینی لسان چوق جانلی ورنکلیدر .  
ایشتہ بو اثرده ، بالمناسبہ سرحد لرده کی خلق شاعرلرندن دہ بحث اولونورکہ ،  
بومقالہ مزنی کندیسنہ تخصیص ایتدی کمز « غازی درویش حسن » دہ اولنلردن  
بری واک مشہوریدر .

« غازی درویش حسن » اساساً طمشوارلیدر . هانکی تاریخندہ دوغدینی  
معلوم دکلسہ دہ، اون برنجی عصرک صوک نصفندہ دوغدینی تخمین اولونہ بیلیر .  
ایکنجی ویانہ محاصرہ سنی تعقیب ایدہن بوزغونلر اٹاسندہ ، قتادی حربلہ  
اشتراک ایتمش و تور کولریلہ سرحد خلقنک دہرین المارینی ترنم ایتمشدر . نعیم  
افندینک کتابندہ بو تور کولردن بر قاچ دانہ سی مقیددر :



## بودین تورکوسی

کلدی دشمن باغلادی هپ جلہ راہم دیر بودین  
 کلہین امدادہ چکسون کناہم دیر بودین  
 قالمش کفار النده یالکز زاروزبون  
 سر چکوب برج بدنن چیقدی آہم دیر بودین

اولشیدم بر زمان بن سد اسلامہ کلید  
 نیجہ جانلر دین یولندہ اوغرہ اولدی شہید  
 تا قیامت حشر اولنجہ کسمزم حقدن امید  
 برکون اولا آچیلانخت سیاہم دیر بودین

یادشاهم مسکنم کفارہ شایان ایلمہ  
 آقیدوب چشم یاشین جسمدہ کریان ایلمہ  
 بو خصوصہ صوچ بولوب کیسہ یہ بہتان ایلمہ  
 تازلدن بویلہ یازمشدر الہم دیر بودین

کیقدی وارم کوز کورہ دشمنلرہ اولدی نصیب  
 یا الہی سن کرم قیل زحمہ کوندیر طیب  
 ہی یازیق دشمن النده ییقیلوب قالدی غریب  
 مسجد ومنبرلرم ہب قبلہ کاہم دیر بودین

دیر « حسن » ہیچ بیلہ یئر سویلہ شور افسانہ می  
 دین اسلامک ایچندن حق دوکتش دانہ می  
 سنہ بیک طقسان یدیدہ ضبط ایدوب جبخانہ می  
 نصیب اولدی دشمنہ زروہ سلاح دیر بودین

« بودین » فاجعہ سنی تصویر ایدن بر تورکو، یالکز سرحدلرہ دکل  
 بوتون مملکتہ یایلمشدی . حق نعیم افندی دییورکہ : « اشبو بودین تورکوسی  
 اول اثنادہ مجالس کبار وصغاردہ ساز ایلہ سویلہ نمک باشلا یوب مستمعلرک  
 جکرلرین کباب واشک کین دیدہ لرین پر آب ایدردی . بر کون شہزادکان  
 کارداندن سلطان مصطفیٰ حضرتلرینک سمع شریفلرینہ لاحق یاخود بر ورق  
 اوزرہ یازیلش بولونمقلہ اوقویوب فریاد واستمدادی ناطق اولدینی کلمات درول



شفقت مشحونلریته زیاده تاثیر ایتمکله ، بر آه سرد چکوب ، انشاه بن سنک  
امدادینه کلورین دیو بویوردقلرینی اولزمان مقام خدمتده بولونان خنکاری  
یوسف آغا صوکره مقدار اولوب طمشواره کلدکلرند طمشوارک تیمار دفترداری  
عمر افندییه نقل و بیان ایتمکله ، بو حقیر مرحوم افندیکنک صوکره نیجه کره  
لسانلرندن استماع ایتمشدر . ینه عین مؤلفک افاده سی ، بو تورکونک ۱۱۵۷  
تاریخلرندده حالا اسکی شهرتی غیب ایتمه دیکنی گوسترمکده در .

«بودین» ک ضیاعنی تعقیب ایدهن «بلغراد» قلعه سنک سقوطی ، «درویش  
غازی حسن» شو تورکوی الهام ایتدی :

### بلغراد تورکوسی

ایده لم دلدن حکایتلر بلغراد اوستنه  
قویدوغن کوردک قیامتلر بلغراد اوستنه  
چاره یوقدر صاحب تدبیر اولانلر نیلسون  
امر حقدر بو فلا کتلر بلغراد اوستنه

کیمی غازی کیمی شهید مسکنی جنات خاص  
کیمیسی دشمن النده چکمه ده مائله یاس  
بیکن بر اسما حرمتیچون ایله دشمندن خلاص  
یا الهی ویر سلامتلر بلغراد اوستنه

نیجه جان و خانماتلر اولدیلر هپ بی مکان  
سینه عریان دیده کریان ایتمه ده آه و فغان  
یالکنز بونلر دکلدن نیجه بیکن اهل ایمان  
چکمه ده غملر قساوتلر بلغراد اوستنه

دیر حسن کیم بزده بو غملا قساوت وار ایکن  
یانه ممکن بزده کولک قلبمز افکار ایکن  
بز طمشوار دردی ایله یاقیلوب یانار ایکن  
یکیدن اولدی حرارتلر بلغراد اوستنه



۱۱۰۲ سنه سینده سرحد لرزده شدتله دوام ایدن محاربات ائناسنده «طمشوار» غازیلری بویوک بر غیرتله قلعه یی محافظه ایتمشلردی. نعیم افندی دییورکه : «غازیان طمشوار دشمن دین هر نه جانبدن ظهور ایله دیسه جنک و پیکار ایدرک و برج و بارولرنده محافظه قلعه ایله لیل و نهار یکدر الله یك نداسی عقینده غازیان دیوان درویش غازی عاشق حاجی حسنک بو نظم غیرت آوریی صوت بلند ایله او قومش لردر:

### طمشوار تورکوی

|                               |                             |
|-------------------------------|-----------------------------|
| نه چکر قولارک سرحد ایلنده     | بیلنمز خنکارم کوروله نیجه   |
| بونجه مملکتک کافر النده       | قالدی اینا نمدک آیرلانیجه   |
| کیمی شهید اولدی کیمی کرفتار   | کافرک الندن ایکار زارزار    |
| استرغونله بودین ای کر او یوار | اله کیرمن شاهم یورولانیجه   |
| غازیلر یاشنه طاقوب چلنکی      | قیراردی نیجه یی ماچار فرنکی |
| نیلسون قولارک ایدمه من جنکی   | حال و خاطرلری صورولانیجه    |
| حسن دیر کوکله چیقمشدر آهم     | خدام باغیشلاسون چوقدر کنهام |
| طمشوار قلعه سن بیل پادشاهم    | ویرمه یز کافره قیریلانیجه   |

تورکی مذکورک قائلی عاشق حسن فی الاصل طمشواری اولوب غایت شجیع و بهادر غازی ایدی . بویله نظم کین آور ایله غزات اسلامی دشمن ایله جنک و صاواشه ترغیب ایلردی، وهر غزاده موجود بولونوب فی سبیل الله غزالر ایلردی . « ۱۱۰۷ » ده سلطان مصطفی « لوغوش » قلعه سی ضبط ایتدیکی ائناده « عاشق حسن » ده سائر طمشوار غازیلریله برابر اوردوده بولونیوردی . سسی کوزهل و ساز چالنده ده ماهر اولدینی ایچون ، اسکیدن بری اونک تورکولرینی ایشیتمش اولان حکمدار ، ندیملرینکده تشویقیله اونی حضورینه چاغیردی و تلطیف ایتدی . نعیم افندی دییورکه : « بالاده ترقیم و تحریر اولونان بودین و بلفراد و طمشوار تورکولرینک قائلی طمشواری درویش عاشق حسن دخی اوردوی هایونده اولمقله ، کلامی کبی خوب نفسی اولوب ساز علمنده ماهر بر



مشهور شاعر در دیو پادشاه انام حضرتلرینه ندماسی تعریف ایتمه لریله سرحد تورکولرینی قائلی آغزندن استماعه طبع هایون میل ایتمکین ، کتیرتوب بر قاج مجلس حضور هایونده ساز ایله مذکور تورکولری ومدح پادشاهی اوقیوب سائر سرحد غازیلری حقنده اولان اشعارین سویله یوب زیاده صفار بخش واداسی طبع نازک هایونه خوش کلمکه ، کرچک کورولم ییجه بیلنمز ایتمس ، نطق شاهانه لرینی خنکاری یوسف آغا صو کرا طمشوار اغواتنه نقل وتقریر ایله دیکی واقع وصحیحدره و مرقومه اعطا اولونان دراهم ودیناردن باشا طمشوارک کوکلیان یمین اوجاغندن قرق آچیه یومیه تقاعدک اسامه سی احسان هایونلری اولمشدی .

اساساً « درویش عبابوش وبرد مرد غازی وصاحب هوش » اولان « عاشق حسن » ، ۱۱۱۰ مصالحه سندن صو کرا ، غازیلک حیاتی براقدی ؛ وعائله سی آراسنه چکیلرک تقاعدیه سیله زاهدانه یاشامغه باشلادی . اولنجه یه قدر بر سه حجه کیده ر ، برسنه ده بوستان ا کلمکه اشتغال ایلردی . طمشواره بر ساعت مسافه ده « طمش » نه ری کنارنده کی بوستانلر آراسنده اونک ده بر دونوملک بر بوستانی واردی . « غازی حسن » ک قارپوزلری بیاض قابوقلی ، قیرمیزی ایچلی وغایت طاتلی اولوب بهری اون درت اون بش اوقه کلیردی . طانیما دینی مشتریلره وغیر مسلملره اصلاً صائمزدی . « حاجی حسن قارپوزی » دیه شهرت قازانان بو قارپوزلری طمشواردن بلغراددن عربله لرله کلوب آلیرلردی . کندیس ی بهر قارپوز ایچون درت پارادن فضله آلمازدی ؛ لکن بو مشهور قارپوزلر بلغراد و طمشواره سکندر اونر پارایه صاتیله دینی جهتله مشتریسی هیچ ا کیسک اولماز ، هر کون بش اون آراهه قارپوز صاتاردی . خلق اونک تارلاسنه مخصوص اولوب بو بوللنی وقارپوزلرنده کی نفاسی اونک کرامتنه حمل ایدرلردی . وفاتی سنه سی حقنده هیچ معلوما تمز یوقدر .

اسکی خلق شاعرلر من حقنده کی تاریخی معلومات ، یوق دینه جک درجه ده آز اولدینی ایچون ، بو طمشوارلی ساز شاعری حقنده « حقیقه الشهدا » نک ویردیکی شو ایضاحات ، ملی ادبیات تاریخی نقطه سندن فوق العاده قیمتلیر .



«تورك ادبياتنده ايلك متصوفلر» آدلى اثرمزه ، ساجوقيلر دورنده آناطولى سرحدلرينك ادبى ومعنوى حياتى حقهده اوزون ايضاحات ويرهرك ، اونك بر «آلب ارناز» يعنى «غازى درويشلر» دورى اولديغنى كوسترمشذك . بو كوچوك مقاله مز ، عين حياتك وعين مفكورهرلك اون ايكنجى عصردهكى روم ايلي سرحدلرندده همان عيناً دوام ايتديكى صراحة آ كلا تمقدهدر . «كوهرى ، عاشق عمر ، الخ . . .» طرزنده بر ساز شاعرى ، فقط سرحد قلعهلرينك بر ساز شاعرى اولان «عاشق حسن» ى على العاده منفرد بر شاعر اولارق دكل ، بوتون بر صنف سرحد شاعرلرينك ممثلى كې تلقى ايمهلى يز . اوندن اول واوندن صوكر ، ايمپراطورلغك مختلف سرحدلرنددهاها بوجنسندن كيم بيلير نه قدر شاعرلر يتيشمشدر . . . بو خصوصدهكى تدقيقات ايلرله دكجه ، يالكز ادبيات تاريخمز دكل ، مى تاريخمزمك بوتون شعبهلرى شهبهسز داها ابي آ كلاشيلاجقدر .

استانبول دارالفنوننده «تورك ادبياتى» تاريخى مدرسى

كوبىلى زاده محمد فؤاد